

BIELARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA I LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi:

Wilnia, Ludwisarskaja 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 6 hadz. wieč.

„B. Krynica“ kaštuje: na hod—8 zał., na paühoda
—4 zał., na 3 miesiacy—2 zał., na 1 miesiac—1 zał.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Cana abwiestak:

na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj —
20 hroš.—za radok drobnaha duku ũ wadnej pałoscy.

Pryčyny i mahčymaści polska-litoŭskaha sporu.

Kali ũsie dziaŕżawy, tak ci jnakš zainteresawanyja ũ losach Litwy, chacieli zrabić usio z swajho boku mahčymaje, kab pa-stawićlitoŭskuju sprawu napieredadni dźwiuch konferencyjaŭ Lihi Narodaŭ—jak centralnuju problemu, cidylemu: mir, ci wajna ũ Eŭropie—dyk treba skazać, što jany całkom dasiahlipastaŭlenaj sabie metyl... Nawat samyja Bałkany, jakija zaŭsiody ličylisia najbołšniebiašpiečnym składam wybuchowych materijałaŭ ũ Eŭropie, adyjšli ũ cień. Bałtyckaja hrupa dziaŕżawaŭ akazałasia „zbałkanizawanaj“ bołš, jak sama bałkanskaja... Nawokał Litwy akazaŭsia taki „wuziel“ roznych i wostra supiarečnych intaresaŭ najmahutniejšych ũ świecie dziaŕżawaŭ, što Litwa moža ũ koždy mament apynuucca niejkim „futbolam“, ũ jaki pačnuć „hulać“ hetyja najwialikšyja wajenna-palityčnyja, „čempiony światu“. Cym skončycca hetaja, zdajecca, užo raspačaušajasia jhra, ũ sučasny mament pradbačyć niemačyma.

Kab razabracca ũ stwaryšysmia palažeńni, napomnim karotka hałoŭnyja fakty, datyčyja sprawy.

Jak wiadama, ad času adabrańnia Polščaj—proci woli wialikich dziaŕżawaŭ i Lihi Narodaŭ—litoŭskaj staliy Wilni Litwa ličyć siabie „ũ stanie stałaj wajny z Polščaj“.

Hety „stan wajny“, zrazumiela, wyklučaje ũsialakija haspadarčyja i palityčnyja adnosiny pamiž abodwuma krajami. Jak wiadama, ũsie litoŭskija ũrady warunkam uznaŭleńnia hetych adnosinaŭ stawiać, jak i ũrad Waldemarasa, — zwarot Litwie Wilni z peŭnym abšaram pryłahajućaj da jaje ziamli. Wiedama i toje, što Polščka nawat słuhać nia choća ab spaŭnieńni takoha warunku. Hetkim čynam — „stan wajny“, rujnujućy haspadarčaje żywioł dy raźwićcio abodwuch krajoŭ, trywaje ũžo wośmy hod...

Dla Polščaj, jakaja tolki što pačuła siabie asabliwa ũzmacawanaj jak unuty, tak sama i na mižnarodnym poli — palityčna i finansawa-ekonomiczna, dyj peŭnie-ž latući ab dalejšym pašyreńni „swaich uplywaŭ ũ świecie“, hety apor z boku Litwy zrabiłsia zusim niaznosnym...

Treba skazać, što na bok Polščy stali rašuća amal nia ũsie tyja dziaŕżawy, jakija jašče niadaŭna padtrymliwali ũ Lizie Nacyjaŭ pretensii Litwy, aburajućysia na zachwat Polščaj jaje staliy Wilni... Hetki pawarot zachodnich dziaŕżawaŭ ũ bok Polščy i proti Litwy зробleny cełym złožanym ściaham pryčynaŭ, z jakich pieraličym niekalki hałoŭnych. Na Polšču pastawiła dwa hady tam staŭku swaju ũ suświetha maštaby ihry z Radami Anhlija, stajaušajaspierša na baku Litwy proti Polščy, a pašla parazumiešysia ũ hetym punkcie z Francyjaŭ, zaŭsiody padtrymliwašaj Polšču. Anhlija „saswatała“ Polščy, žadajućy ukra-pić jaje, jak bazu swajej proti Radaŭ akcyi, značnuju zahraniečnuju pazyku, i capiet hety mižnarodny kapital ũ Polščy wostra i rašuća damahajecca stwareńnia ũ jej najwyhadniejšych warunkaŭ dla ũwozu—wywazu. I woś tut iznoŭ na pieraškodzie staić začynieny Litwoj Kłajpedskaj bramaj najwazniejšy ślach najwialikšaha lasnoha basejnu Polščy, jakim tak strašenna zacikaŭleny mižnarodny lasny rynek, ũ pieršuju čarhu—Anhlii. Woś dzieła čaho—jakraz pašla atrymańnia Polščaj zamiežnaj pazyki—tak raptam ażywiłasia dyj ũzmacawalaśia akcyja polskaha nacisku na Litwu — padtrymliwanaja ũsćiać usio silniejšym naciskam na Litoŭski ũrad i z boku najmahutniejšych dziaŕżawaŭ Zachodu—Anhlii, Francyi, nawat—Italii. Padčyrkniom jašče raz, što siła hetaha zhodnaha nacisku na Litwu ũspomnienaj hrupy dziaŕżawaŭ ũsćiać raście—nastolki i ũ takim šparkim tempie, što sproba takoha ci inšaha wyrašeńnia litoŭskaj problemy pawińna nastąpić ũ bližejšy čas.

Nia ũchodziaćy ũ acenku fašystaŭska-

ha ũradu Waldemarasa, treba pieradusim pryznać, što jakraz hety ũzmahajućysia nacisk Polščy z sajuźnikami na Litwu byŭ hałoŭnaj pryčynaj usich tych fatalnych i škodnych dla niaščasnaha kraju niedarečnaściaŭ, pamyłak, jakija narabił, pačušy z pierawartu sučasny ũrad Waldemarasa. Zapraŭdy-ž, jak zdajecca pryznana ũsimi, samy pierawarot Plechawičyusa byŭ wyklikany „anhlijskim uplywam“, jaki, jak wyświethlena wyšej, mieŭ metaj jakraz stwaryć lepšyja palityčnyja warunki ũ Litwie — dla parazumieńnia z Polščaj, skinušy ũrad Ślažewičyusa, jaki raspaču akcyju dalejšaha parazumieńnia z S.S.R.R. Ale woś čamuśi nawat hety ũrad Waldemarasa, byccam nau-mysna stworany dzieła palanafilskaj palityki, stałsia moža—najbołš procipolskim, jaki tolki byŭ dahetul ũ Litwie! Čamu-ž heta tak? Čamu-ž heta ũsie biaz wyniatku litoŭskija ũrady, nawat chryščijanska-demokratyčnyja, nawat sacyjał-demokratyčnyja—usie, atrymaŭšy ũradu, adrazu robiacca procipolskimi? Treba adrazu skazać, što hetaha faktu, zdajecca, nia moža wytłumačyć nawat takaja kryŭda, atrymanaja Litwoj ad Polščy, jak adabrańnie staliy... Nam wydaecca, što pryčyny hetaha pryncypowaha niedawierija da Polščy z boku Litwy lažać značna hlybiej...

Wielmi „papularnaj“, ale-ž—wiadama—mielka -palemičnaj „teoryjaŭ“ žjaŭlajecca ũ Polščy dumka ab tym, byccam palityčnaja taktyka Litwy adnosna da Polščy całkom zaležnaja ad „uplywaŭ“ ci „intryhaŭ“ hałoŭnych worahaŭ Polščy — Niamieččyny i SSRR. Nawat, kali-b heta byŭ całkom praŭdaj, dyk — treba-ž jašče wyświethlić dy wytłumačyć, čamu-ž heta — niawiadajućaja sama swajej karyści Litwa“ słuhać hetych rujnujućych jaje intryhanskich padseptaŭ, admaŭlajućysia ad jaŭna -karysnaha dla jaje haspadarča parazumieńnia z Polščaj...

Sprawa ũ tym, što hieohrafičnaje palažeńnie Litwy pamiž troch jaje susiedziaŭ: Polščy, Niamieččyny i SSRR — robić jaje adnolkawa nieabchodnaj — nia tolki haspadarča, ale i stratehična — sajuźnicaj dla ich usich traich susiedziaŭ razam; adnolkawa nieabchodnaj, tolki woś — krychu pa-raznamu, i — ũ hetym — usia sutnaść sprawy...

Dla Niamieččyny i SSRR haspadarča i stratehična patrebnaja, kab Litwa byŭla niezaležnaj, a pieradusim — ad Polščy, — dziaŕżawaj, hwarantujućy hetaj swajej niezaležnaściaj biašpiečnaść ad polskaha napadu niamieckaj ũschodniaj Prusii, jak roŭna i — wolnaść ũsialakaha rodu kamunikacyi pamiž Radami i Niamieččynaj—„u „ab“jezd polskaha mostu ci bar“jery“. Dzieła ta-ho — jak Niamieččyna, taksama i SSRR — zusim ščyra — ũ poŭnym parazumieńni pamiž saboj — hwarantujuć Litwie niezalež-naść jaje dziaŕżaŭnaha istnawańnia; hetaja hwarantaja Litwie i žjaŭlajecca asnaŭnoj padstawaj usiej litoŭskaj palityki hetych najmahutniejšych, dyj jašče i sajuźnych miž saboj susiedziaŭ Litwy. Zdawalaśia-b, što ũžo heta adno moža służyć tak-sama i dla Litwy — najhałaŭniejšaj abjektyŭnaj padstawaj i jaje niamieckaj i rasiejckaj palityki...

Ale-ž pahladzim, jakija taksama abjektyŭnyja adnosiny Polščy da Litwy aźnačany hieohrafičnym palažeńniem abiedźwiuch? Jak haspadarčyja, taksama i stratehičnyja (wajennyja) intaresy Polščy mohuć być całkom zabiašpiečany ũ Litwie tolki pad warunkam faktyčnaha dałučeńnia Litwy da Polščy — ũ tej ci inšaj formie... Polščka nia moža być stratehična spakojna ani za Wilenščyny ani nawat za swaje čysta polskija centry ũ Kanhresoŭcy, pakul „polskija uplywy“ ũ Litwie nie zabiašpiečany militarna — z wyklučeńniem ũsialakich inšych uplywaŭ, a pieradusim, zrazumiela, — niamieckich i rasiejckich... Woś — hałoŭny fakt, aźnačajućy całkom zapraŭdy-ž fatalnaje palažeńnie Litwy adnosna da Polščy, fakt, stwa-

rajućy zapraŭdy-ž nieraźwiazalnaść polska-litoŭskaha sporu — inakš, jak aktam faktyčnaha dałučeńnia Litwy da Polščy... Hetkim čynam, ũsialakaja forma „unii“, ci „federacyi“ ci ũsialakaja inšaja, jakuju-b tolki nia prydumali tyja ci inšyja palityki, „žyčliwyja dla Litwy“, žjawicca faktyčnaj aneksyjaŭ (zachwatam) Litwy Polščaj. — Litwie zastaniecca tady tolki, — moža na jaki čas — taja ci inšaja „dekoracyja niezaležnaści“, ale — faktyčnaja — bo-ž militarnaja ũlada ũ jej niaŭchilna zrobicca polskaj.

Nia kažam ũžo tutaka ab haspadarčym značeńni Litwy dla Polščy, jakoje taksama pawińna być militarna zabiašpiečana ũ jej Polščy, — iznoŭ dziakujućy palažeńniu Litwy pamiž dwuch druhich jaje susiedaŭ — sajuźnikaŭ, z jakimi Polščka — „u kontrach“...

I polskaja apinija — biaz rožnicy partyjaŭ — zusim nia kryje taho, što dla Polščy — niedawoli taho, čaho trebujuć ad Litwy Niamieččyna i SSRR. Polščka nawiazywaje Litwie kanieśnie — ũniju, jak heta byŭ kaliści daŭniej. Jasna, što Polščka nia stolki zainteresawana ũ dziaŕżaŭnaj niezaležnaści Litwy, jak ũ jaje — dziaŕżaŭnaj terytoryi... „Tak byŭ daŭniej ũ historyi. Tak pawińna być stworana iznoŭ, kali hetaja historyčnaja minuščyna Polščy stała abudawanaj iznoŭ... Historyčnyja žjawišcy, pabudawanyja na tych samych hieohrafičnych warunkach, pawińny abudawacca iznoŭ... Tak razumujuć Pa-laki...“

Dyk nia budziem zaliśnie „winawacić“ Litwinoŭ ũ tym, što i jany dobra razumiejuć usie hetyja „hieohrafičnyja, historyčnyja, stratehičnyja i inšyja „abjektyŭnyja“ mierkawańni ũskrossaha polskaha Jahielły, dyj — nia chočućy pradawać za „čacawičnuju zacirku“ swajo „dziaŕżaŭnaje pieršarodstwa“, — abwiaścili siabie i swaju dziaŕżawu — „ũ stanie stałaj wajny“... z hetaj, zapraŭdy-ž — fatalnaj dla ich — hieohrafičnaj, historyčnaj i sučasnaściaj pobać z adrodžanaj Polščaj...

Kali pahladzieć na sučasnaje palažeńnie ũ Litwie z polskaha punktu hledžańnia, dyk usio jak byccam umysna złažyłasia iznoŭ tak „baječna“ wyhadna i karysna dla Polščy, što — zapraŭdy-ž ciažka Polščy niej-ak strymacca ad spakusy — prahlynuć tak patrebnaj, pažadany i taki smačny kawalak, jaki byccam sam lezie ũ rot... I zapraŭdy! — SSRR — skampramitawany darešty ũwa ũsim świecie, bo staić „ũ stanie stałaj wajny“ z Anhlijaŭ dyj amal nia z usim światam... Niamieččyna skampramitawana ũžo tym, što žniuchałasia z SSRR... Dyk byccam abodwuch ich — jak by ni byŭo całkom na świecie! ũrad Waldemarasa aźbroiŭ proti siabie ũsiu zachodniuju dyplomatyju, a pieradusim — usie partyi ũnuty Litwy...

ũ Ryzie tolki što sabraŭsia žjezd litoŭskich emihraŭtaŭ, jakija abwiaścili ũrad Waldemarasa niezakonnym, procinarodnym... ũ Wilni žbirajecca ũciokšaŭ z bačkaŭščyny litoŭskaja emihracyja, siarod jakoj byccam — šmat pasłoŭ nia straciłšaha ũlady dziaŕżaŭnaha Sojmu. Dyk — ũ Wilni moža być stworany nowy litoŭski ũrad... Da taho-ž, — jak iduć wiestki z Koŭny, — dni, a mo' hadziny Waldemarasa — paličany... Treba tolki — pry hetkich warunkach — znajści ũ Wilni prychilnikaŭ dy siakuju-takuju — niewialičkuju nawat — wajennuju siłu, kab hety ũrad moh — pajści ũ Koŭnu ratawać litoŭskuju demokracyju... A moža — jašče lepš dyj jašče efektoŭniej: moža abwiaścici Wilniu stali-caj Litwy, tady nowy ũrad moh-by nawat astacca ũ Wilni, dy — naadwarot — reštu litoŭskaj niezaležnaj respubliki niej-ak — „padciahnuć da Wilni“... A — ci-ž heta — ciažka, kali ũsia Litwa, jak adzin čaławiek, — trebuje sama sabie pa prawu hetaj swajej adwiečnaj staliy...“

Slowam — iznoŭ, jak ũ bajcy — byccam pa zamowie samoha Boha dla Polščy... Zapraŭdy, jak my wiedajem, jakraz abodwa hetyja sposaby raźwiazañnia polska-litoŭskaj problemy hulajuć ũžo ũ čutkach, padawa-

nych ũ radawaj litoŭskaj i niamieckaj presie...

I woś — ũ takich abstawinach — raptam žjaŭlajecca ũ Wilniu sam maršalak Piłsudski — z switaj swaich dyplomatyčnych i wajennych daradcaŭ — i dwa dni naradžajecca — ũ sprawie Litwy i litoŭskich emihraŭtaŭ ũ Polščy... Toj samy Piłsudski, jaki ũžo raz... „dara-waŭ“ swajmu „zbułtawaušamusia hienaralu“ za — zachwat — proti wialikich dziaŕża-waŭ i Lihi Nacyjaŭ — Wilenščyny i — stwa-reńnie z adarwanaj ad Litwy častki jaje te-rytoryi — niezaležnaj „Siaredniaj Litwy“, — jakaja pašla niej-ak sama saboj — zraklaśia swajej „niezaležnaści“ na karyść Polščy...

Dziwa, što hety krok Piłsudskaha ũsimi byŭ zrazumiely, jak — pačatak niej-ak ana-lahičnaj akcyi z boku Polščy adnosna Litwy...

Uciamišy sabie ũsio skazana, a ha-łoŭna — prychilnaść zachodnich dziaŕżawaŭ, — lohka sabie pradstawić usiu zapraŭdy-ž „ba-ječnuju lohkaść i nieabchodnaść“ čarhowa-ha „historyčnaha kroku“ z boku Polščy, — kali ličyć napraŭdu, što — ani Niamieččyny ani SSRR, jak ũžo zusim skampramitawa-nych ũ ślachotnaj apinii Zachodu, zusim nia ma na świecie... A moža — jašče lahčej zrazumieć, — jakuju strašennuju niebiašpieku dla eŭrapejskaha miru moža stwaryć hety „nieabchodny historyčny krok“, kali akažac-ca, što — chacia i darešty skampramitawany-ja, hetyja abodwa najmahutniejšyja susiedzi Litwy, hwarantawaušyja jej ũsimi siłami i sred-stwami swaich mahutnych dziaŕżaŭnych apa-rataŭ niezaležnaść dy niatykalnaść litoŭskaj respubliki, — usio-ž istnujuć...

U poŭnaj zholdzie z pahladami, wyra-žanyimi ũ hetym artykule, žjaŭlajecca apo-ŭniaja wiestka z Litwy — ab rezalucyjach, pryniatych na kanferencyi ũsich pali-tyčnych partyjaŭ Litwy. „Usie biaz wy-niatku partyi wielmi rezka asudzili dzie-jałnaść litoŭskich emihraŭtaŭ ũ Wilni, jakaja moža dawiaścici da žništažeńnia niezaležnaści Litwy.“

Usie litoŭskija partyi pryznali, što su-časnaje ũnutranaje i wonkawaje palažeńnie Litwy trebuje abjadnańnia ũsich si-łaŭ litoŭskaha narodu“.

Z hazetaŭ.

Ničoha nie nawučylisia.

Sa špaltaŭ wilenskiej rasiejckaj hazety „Утро“ ũ apoŭniaja časy zašmiardziela nowawremienskaj miarčwiečynaj. Kali spaty-kajem tam štości ab Bielarusach ci ũkra-incach, to časta pišucca hetyja nazowy ũ kawyčkach.

A woś wypiska sa staćci „Ab rasiej-skich himnazijach“:

„Pytajem, što znača nacyjanalnaść tutejšaja, čamu sotni tysiačaŭ ludziej ubirajucca ũ takuju masku? Heta zusim jasna: nia chočućy nazywać siabie Bielarusami abo ũkraincami, bo miasco-waja ludnaść uwažaŭe siabie za Rasiej-caŭ (Maskaloŭ!), heta biednaja miasco-waja ludnaść prymušana przykrywacca maskaj „tutejšy“.

Nia pieršaja heta zajawa našych rusy-fikataŭraŭ.

Što Bielarus časta prymušany maska-wacca — na heta žadžajemsia. Ale bojcesia, pany Rasiejcy, kab jon hetu masku ũ ad-nosinach da was nia skinuŭ. Tady nia tolki ad wasych dzikich pretensijaŭ, ale ad was samych moža i śledu nie astacca. My ad-wiečnyja žychary hetaha kraju plakać pry wyjeździe haściej maskoŭskich nia budziem. Jašče skazaŭ wam ũ wasaj rodnej mowie: скатерть дорога!

Kruty pawarot ci biežałoŭje?

„Праца“ № 6 ũ pieršych radkach pie-radawicy zajaŭlaje:

„Na palityčnym haryzoncie našaj Rečypasp litaj (kursyŭ naś — Red.) pa-čynaŭe ũsio bolej i bolej prajaśniacca“. Jak wiadama, Polskaja Respublika afi-

cyjalna nazywająca „Rzeczpospolita Polska”. Palaki dzieła hetaha zusim słusna nazywając jaje swajej. Takim czynam nia treba dazywać, što „Праца” adnym rozčarkam piara abjaŭlaje siabie hazetaj redahawanaj Palakami i dla Palakaŭ!

Karotka i jasna, bo-ż rečy wialikija—zaŭsiody jasnyja i prostyja!

I staćcia-ż nazywajecca: „Prašnia-jecca”!

My tolki baimsia, kab heta jasnaść rap-toŭnaja nie asłapila zanadta wočy kiraŭnikoŭ „Праца” i nia žbiła ich akančalna z pantaljku.

Stal.

Ab haspadarcy.

Z hutarak ab hadoŭli cialaci.
(Hladzi „Bieł. Krynicu” Nr. 46).

Urešcie nastaje samaje cialeńnie, jako-je narmalna prachodzić hladka i chutka (1/2 hadziny). U adzinočnych tolki wypadkach bywaje patrebnaj pomać ludzkaja. Aposniaja nia śmieje nastać pierad časam, bo tak možna tolki paškodzić. Čakać treba tak doŭha, aŭ pakul nie adciakuć t. zw. *pladowyja wody*. I tolki kali-b i paśla hetaha jšče rady nie nastupali, bywaje heta zwyčajna ŭžo znakam, što rady buduć ciazkija. Pomać ludzkaja bywaje ŭ takich wypadkach ŭžo patrebnaj. Asabliwa-ż kali spraudzicca, što cialo rodzica nie ŭ narmalnym palażeńni: za narmalnaje palażeńnie rodzica hasia cialaci rachujuć takaje, kali cialo wychodzić z matki haławoj napierad. Pry hetym haława musić lažać ciesa na prymkionaj na piarednich nahach, tak-sama prosta napierad wyciahnienych. Usiakaje inšaje palażeńnie rodzica hasia cialaci (a jšče ich šmat) aznačaje niebiašpieku, ad jakoj moža zachawać tolki asoba da takich rečaŭ adumysłowa wučanaja (wetrynary dochtar). Pomać ludziej da takich rečaŭ niawučanych moža zwadzicca najwyšej da taho, što dwuch—troch mužczyŭ mohuć *mierna* (pamału) tolki ciahnuć cialo za nohi ŭniz. Ciahnuć cialo možna tolki razam z tym, jak karowa sama na heta silicca. Zna-ča *nikoli nieha* ciahnuć ani biezpiestanku, ani ŭ mament, kali rodzicaŭ karowa wydalić plod z siabie nia silicca, adpačywjaje.

Kali-ż by ŭsie takija pačynaŭni poma-čy nie pakazwali na pamysnaje skancawańnie *čazkich* radoŭ, nie astaniecica ničoha inšaha, jak tolki paklikać *što chutčej* wetrynary dochtara. Nielha pry hetym za-bywacca, što pomać dachtorskaja budzie tolki tady karysna, kali dochtar byŭ paklikany nie zapozna. Inakš škoda fathy i koštaŭ hrašowych.

Karowa paśla radoŭ.

Tym mamentam, jak rady ščasliwa ad-bylišia, a to jak dla karowy, tak i dla cialaci, nastaje dla haspadara-žywioławoda nowaja, nia mienš waŭnaja zadača—zrodźany produkt datarnawać da istnujučych u haspa-darcy ŭmowaŭ žyćcia i rozwiku cialaci. U hetym adnošańni sposaby haspadarki ŭ nas tak zaastalija, što spraudy ciazka ŭhadać, što najlepš bylo-b u hetych radkoch za-miaścić, kab sprawie najbołš i najchutčej pamahčy.

Karowa paśla radoŭ pieršyja dwa tyd-ni asabliwa bywaje wielmi čutkaj na ŭsia-kija wonkawyja niaŭzhody, jak ściuža, wiet-raciah, nieadpawiedny korm i dahlad, dy

šmat čaho inšaha. Tamu hdzie chleŭ jość ściudžony tam najlepš bywaje i hetym ča-sie karowu pakryć huŭkaj.

Pieršyja časiny paśla radoŭ karowaby-waje zwyčajna wielmi wysilenaj. Pakinuć ja-je treba tady ŭ supakoŭ i pawodle patreby, jak kazalaśia, prykryć. Kali ŭžo ačuniajecca, dobra bywaje dać jej *ciopłaje* poŭla z wa-dy i watruboŭ. Inakš z przykormiwańniem karowy paśla radoŭ śpiašacca nia treba i nielha. Karmawuju porcyju žmienšajuju časta jšče za dwa tydni pierad cialeńniem (nie zaŭsiody!) treba pakinuć biaz žmieny i na dalej jašče niekulki dzion, pakul nia minuć usie chwarašliwyja aznaki piera-žy-tych radoŭ. Inakš možna karowu ŭwahnać u niebiašpiečnuju chwaroŭ *barački pa ma-łace*. Žwialičawańnie karmowaj porcyi azda-rawieŭšaj paśla radoŭ karowy musić i adby-wacca nie zaraz, a pamału, stupianiowa. Dzieła ŭniknieńsia harački pa małace nie-katoryja rajuć karmawuju porcyju pieršyja try dni paśla radoŭ nawet na pałowu žmienšyć i dabaŭlać tolki ŭ nastupnych dniah, taksama pamału. Dobraje muraŭna-ja siena, dy poŭla z wotruboŭ jość najlep-šym adžyŭleńniem karowy paśla radoŭ. Świežuju košanuju trawu (zialony pośar, karowie paśla radoŭ dawać nielha.

Waŭnym mamentam u radziŭšaj kar-owy jość *ščyščenie*. Dobra, kali jano nasta-nie zrazu paśla radoŭ. Zwyčajna-ż heta by-waje ad 3-ha da 8-ha dnja. Na wypadak, kali i wośmaha jšče dnja šчыščenie nie nastaje, treba bywaje ŭžo ludzkaj poma-čy, jakaja ŭžoŭ-ža ŭ ludziej adumysłowa nia-wučanych moža skladacca tolki z „lewaty-wy” (klistyr): u radzilny orhan uliwajecca pry pomačy irrigatoru*) ciopłaja wada, u katoraj pierad tym raspucicca 1—2 kre-olynu, abo lysolu dzieła dezynfekcyi. Hetkaj wadoj zatrymanaje dzieła peŭnych przyčynaŭ radzilnaje lahowo admakaje i wychodzić. Ale na wypadak, kali-b i takaja lewatywana ničo-ha nie pamahala i šчыščenie nie nastawała,—hrozić niebiašpieka. Zatrymanaje lahowo wiel-mi chutka pačynaŭe hnić, a produkty ra-skladu (hničcia) pierachodzić u kroŭ ży-wioły. Hetym nastaje zaraŭenie (atruwa-ńnie) krywi, majučaje za naśledztwa — śmierć. Raskładańnie radzilnaha niaščy-ščanaha lahowa pakazuŭcica tym, što z radzilnych orhanaŭ takoj żywioły pačynaŭe ciazky bielawataja żyžka t. zw. „bielatok”. Dzieła ŭsiaho hetaha, kali da waśmi dzion radziŭšaja karowa nia šчыščica i lewatywa jej taksama ničo-ha nie pamoža,—adzinuju pomać moža padać dochtar-wetrynar, jaki musić u čas być paklikany.

Wyjšaŭšaje lahowo treba *zaraz-ža* wy-niaści z chlawa i najlepš hdzie niebudź na staranie zakapać.

Pry miedsicy budzie taksama ŭwaha ab wielmi škodnym, ale i wielmi ŭ nas paŭ-nyranym zwyčaj „kradzieży małaka” ad tolki što radziŭšaj karowy. Robiačy tak mima-wolna i nieświadoma naŭsy haspadyŭki da-puskajucca dźwuch wialikich pamylak: 1) samuju karowu paddajuć niebiašpiecy znanaŭ ŭžo chwaroŭ *barački pa małace*, a 2) cialo pazbaŭlajuć mahčymaści prynia-čcia ŭ siabie pieršaha małodziwa, jakoje kry-je ŭ sabie jak niezamianimy ničym korm, tak i niezamianimaje dla nowanarodžanaha cialaci razsłablajučaje lakaŭstwa. Sprawa ŭ tym, što cialo—i nia tolki cialo,—rodzicca

*) Irrigator — małaja sudzina z kaŭčukowaj rurkaj.

na świet z straŭlajučym aparatam (čerawa, trybuch) pierapoŭniwym kašawitaj masaj, t. zw. „smolkaj”, jakuju treba stul wyda-być, kab cialo mahło paśla przymać korm, pieradusim małako. Heta „smolka” sama nia wyjdzie: jaje byccam vyhaniaje z siaredziny napitaje małodziwa, majučaje ŭ sabie dzie-ła hetaha asabliwuju skladowuju sučasťku, t. zw. „colostrum”. Tamu toje cialo, jakoje nie dostanie małodziwa, nia moža šчыščić z siabie „smolku”, a tym samym čachnie, nia redka i susim nawat zahinie.

Što datyčycca samaha zdowawannia, dyk jano moža nastać najmienš za try hadziny paśla radoŭ i to paśla taho, jak cialo ŭžo napitosa. Prawilam daśšaha pastupańnia jość, što karowa pa ssańni cialaci musić być zaŭsiody da čysta wydajena. Wyniatok moža być tolki pieršaha dnja paśla radoŭ. Kali-b ad čaho pry radoch cialo zahi-nuła, astaŭšusja karowu nielha pieršy dzień zdowawać za-raz: rabić heta treba pa čaściach.

Ad. Klimowič.

(d. b.)

J. Bylina.

Woŭk i muzyk.

Woŭk raz, musić, mała žjeŭšy
Mužyka chacieŭ susteruŭ
Takža žjeści, jak skacinu.
Mužyk dumaŭ: „wot hdzie zhinu”.
Pakul jeści woŭk sabaŭsia
Mužyka pierš zapytaŭsia
(Woŭk chacieŭ, jak śled dabicca
Kaho mužyk bołš baicca).
—Ty nia bojsia mianie, družu,
Choć woŭk lasy, kažuć, duža
Ŭ koŭny momant jeś żywinu,
Adnak litaści hadzinu
Woŭk, jak ludzi, tak-ža maje —
Z žwiarej koŭny heta znaŭ!
Ja nia mučaju nikoli,
Kali jem, to nie pawoli:
Raz, dwa, try i kaniec.
Skaży praŭdu maładziec,
Kaho bole ty bašsia?
Twaja žonačka Marysia,
Čuŭ, druhoha, kažuć, lubie,
Ciabie časta dobra čubić.
A mo' tak kaho z ludziej?
Ci mianie? Każy bardziej!
—Što ja žonački bajusia,
Heta praŭda, woŭča miły,
Ad jaje-ż ja baraniusia: —
Maju, wiđiś, bole siły;
Adnak jość adno stwareńnie,
Musić čortawa nasieńnie,
Peŭnie, woŭča, ty-b spužaŭsia,
Kali-b ŭ lesie z im spatkaŭsia —
„Što ja čuju, prosta dźiwa”.
—„Kažu praŭdu, sprawiadliwa”.
—„Jak zawuć asobu tuju?”
—„Ach ja, woŭča, tak miarkuju,
Što z nazowy wy padobny”.
—Heta peŭnie moj swajak,
Abo tak čtoś bliski rodyny —
„Praŭdu kažaś, chiba tak —
Jon zawiecca, woŭča, „wojt”!
—„Wojt”!
Šapnuŭ cicha woŭk pad nos,
Jaho strach ŭsiaho zatros,
Kinuŭ mužyka pytacca
Byccam bies jaki praklaty
U les piersia woŭk kudlaty,
Kab dzieś z wojtam nie spatkacca.

Z Bielaruskaha žyćcia.

Z Bielarusi pad Polščaj.

„Chryščijanskaja Dumka”. Pad hetym nazowam maje nieŭzabawie pačać wycha-dzić nowaja bielaruskaja časopiś redahawa-naja byŭšym paslom ks. Ad. Stankiewičam.

Bielaruski ilustrowany kalendar — (knižka), wydany Biel. Instytutam Hasp. i Kultury, ŭžo wysłaŭ z druku i pradajecca ŭ bielaruskich kniharniach. Kalendar druka-wany na 10-ci arkuśach, maje bahaty lite-raturny, haspadarčy i inšyja addziely, a tak-ža kala 30 ilustracyjaŭ. Cena 1 zł. 70 hr.

Bielaruskaja lekcyja. U Biel. Instytu-cie Haspadarki i Kultury adbyłasia ŭ nia-dzielu 27 m. m. lekcyja na temu: Idealizm, realizm i ideja, pračytanaja hr. Karuzaŭ. Na-stupnuju lekcyju pračytaje hr. Karuza ŭ nia-dzielu 4 h. m. a had. 8 na temu: Psychalo-hija narodaŭ.

Padziaka za prywitańnie. Centralny Kamitet B. Ch. D. atrymaŭ ad Łatwijskaha Konsula ŭ Wilni piśmo z padziakaj za pry-witańnie, jakoje C. K. wysłaŭ ŭ dzień 9 uhadkaŭ niezałeŭnaści Łatwii. Takoje-ż sa-maje piśmo z padziakaj atrymaŭ i prezydum Bielaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu ŭ Wilni.

Padziaka za hrašowuju pomać. Biel-aruski Nacyjanalny Kamitet u Wilni atry-maŭ z Prahi ad ABSA (Abjadnańnia Biel-aruskich Studenskich Arhanizacyjaŭ) piśmo nastupnaha źmiestu: „Prezydum ABSA wy-kazwaje Wam šczyruju padziaku za akaza-nuju hrašowuju pomać u sumie 430 złotaŭ polskich. Z družynym prywietam: Łaŭski — staršynia, Iljašewič — sekretar i Rusak — ekanamičny referent”.

Lekcyja ŭ Biel. Studenskim Sajuzie. U niedzielu 4-ha śnieжня s. h. u pamieš-kanini Biel. Stud. Sajuzu ŭ Wilni (wul. św. Hanny 2) a hadz. 6-aj wiečaram kal. M. Šawiel pračytaje lekcyju na temu: „Poble-my rusyfikacyi ŭ Bielarusi pad Polščaj i Rasiejaj”. Ustup wolny.

Aby pryčapicca. U kancy minula-ha miesiaca Bielaruski Narodny Teatr stawiŭ u Pastawach „Paŭlinku”. Woŭ u roli Fran-ciška jość takija słowy „Chaj pan schawaje swaju panskuju (pieśniu) świńniem na śnie-daninie”. Prysutnyja padčas pradstaŭleńnia na sali śpiki dumali, što byccam bylo ska-zana nia „panskuju” a „polskuju” nu j da-waj čapicca da našych artystaŭ. Ciahali, da-pytawali, sačyli aŭ pakul sarwali nastupnaje pradstaŭleńnie „U zimowy wiečar”. Widać polskija ŭłady mocna ŭkaloŭ paśpiech bie-laruskaha teatru, dyk starajucca roznymi sposabami rabić pieraškody ŭ pracy teatru.

Sprawa pryniaćcia bielaruskich ma-turystaŭ u Wilenski Uniwersytet. Staran-ńi ab pryniaćci bielaruskich maturystaŭ u Wilenski Uniwersytet wiaducca ŭžo daŭno, ale na žal biaz nijakich zdawalniajučych wynikaŭ. Hetaj-ža wosieni bielaruskija ma-turysty pastali zajawu da Ministra Relihi-jnych Wyznańniaŭ i Publichaŭ Aświety z prośbaju pryniaćcia Bielarusiaŭ u Wilenski Uniwersytet, chočby ŭ charaktary wolnych słuchoŭ. Ciapier, jak dawiedwajemsia, Ministerstwa prysłała adpawiednyja papiry ŭ hetaj sprawie ŭ Wilenski Uniwersytet, u wyniku čaho bielaruskij maturysty buduć mahčy na niekatoryja fakultety pastupać u charaktary wolnych słuchoŭ. Dzieła heta-ha bielaruskija maturysty pawinny najpaŭ-niej da Nowaha Hodu (u pačatku druhoha trymestru) pakłapacicca ab hetym i natuŭčy swaju enerhiju, kab pastupić na Uniwersytet.

Šlachi bielaruskaha poetyckaha tworstwa

Staraja i slaŭnaja minuščyna našaha krasnaha piśmienstwa nie astałasia biaz uplywu na siaŭniašni stan, stan roskwitu bielaruskaha literaturnaha tworstwa. Slaŭny-ja staraja wiaki (XIV, XV, XVI i XVII), wi-aki Kazimieraŭskaha i Litoŭskaha statutaŭ, wiaki bahataje relihijnaje literatury słužać wiečnym i wiečna-nieparušanym fundaman-tam dla siaŭniašniaha i budučaha tworstwa. U najčarniejšuju paru dziei Bielarusi, kali waroŭžyja ŭłady (spierša polskaja, a paśla j maskoŭskaja) wycisnuli bielaruskuju mowu z bielaruskich uradaŭ i swiatyniaŭ, zdawa-lasia im (našym woraham), što ŭžo spra-wili chaŭtury našamu Narodu. Adnak, fi-zyčnaja siła našych worahaŭ nie zmahła zabić u dwanaccioch milionach bielaru-skich sercaŭ wahnistaje miłaści da swaje Bačkauščyny-Bielarusi. Pad strachoj bi-elaruskaje wioski i ŭ syrych padwałach bi-elaruskaha narodu astałasia čystaja i nie-splamianaja bielaruskaja mowa. Tam nie dasiahlid moc čuŭnych panujučych nad na-šaŭu Bačkauščynaju. Našuju mowu zach-aława nam našaja šeraja masa, masa z wie-čna-mazolistymi rukami.

I woś, kali pryšla para (XIX stalećcie) bielaruskaha renesansu, to apostaly našaha Adradžeńnia, chawajučy hlyboka ŭ pamłaci swajoj slaŭnuju minuščyni našych zała-tych wiakoŭ, znajšli ŭ bielaruskaj masie biazdonnuju studniŭ żywoha bielaruskaha słowa. Slaŭnyja wiaki našaje minuščyny i

i niezabitaŭ worahami našaja rodnaja bi-elaruskaja mowa jość tym wiečnym hruntam, na jakim raście drewa bielaruskaha Ad-radžeńnia.

Pieknatu, hibkaś i muzykalnaś biela-ruskaje mowy pakazaŭ ŭžo ŭ XIX-tym wie-ku naś najwialikšy dramaturh minula-ha stalećcia—Wincuk Dunin-Marcinkiewicz — u swa-im twory „Sialanka”. Adnak, kaniec XIX-ha wieku naleŭć jašče da čornaje pary našaje dziei.

Bielaruskaje literaturnaje slowa zmu-šana bylo skrywacca ŭ padpolli i knihi ŭ našaj mowie drukawalisia za miežami (Pa-znaŭ, Krakau) tahačasnaje rasiejskaje dzia-řawu.

Rewalucyja z 1905 hodu kryšku stry-woŭžyła tron rasiejskaha samadziaržaŭja. „Boŭaju miłaściasju” car Mikola II-hi, pad naciskam uzburanaha narodu, dazwoliŭ usim nierasiejskim narodom, jakija ŭwachodzili ŭ miežy tahačasnaje rasiejskaje imperyi, ka-rystacca rodnaju mowaju i piśmie. Da he-taha času naleŭć naradžeńnie pieršaje bi-elaruskaje lehalnaje hazety „Naša Dola”, ka-la nastupnicy jakoje „Naša Niwa” žhurta-walisia najwydatniejšyja intelektualnyja siły Bielaruskaha Adradžeńnia.

Bielaruskaje drukawanaje slowa, da-siahnuŭšy najhlybiejšych kutkoŭ bielaruska-je wioski i bielaruskaha miesta, polymiem žyćciowiła prybitaja sercy Bielaruskaha Narodu. Hetaja para pieršaha nacyjanalna-ha wyjaŭleńnia dała najwialikšych asilkaŭ bielaruskaha krasnaha piśmienstwa. Siaho-ńnia, kali bielaruskaje literaturnaje tworstwa

prasławilasia swaim charastwom i wartaścia-ju, kali twory našaje literatury tumačacca na mowy inšych narodaŭ, treba ŭspomnić ab tym wialikim našym twarcu, jaki tworami swajho karotkaha žyćcia pastawiŭ biela-ruskuju literaturu ŭ rad literaturaŭ inšych narodaŭ.

Hetym twarcom byŭ pamioršy ŭ 1917 h. Maksim Bahdanowič. Jon-ža pa časie swaj-ho tworstwa žyjaŭajecca adnačasnikam na-šych najwialikšych narodnych pieśniaroŭ: aŭtara „Huślara”, „Slacham žyćcia”, „Paŭ-linki”, „Raskidanaha hniazda”, „Son na kurhanie”, „Spadčyni” i „Bieznažoŭnaje”. Janki Kupaly i aŭtara „Pieśniaŭ žalby”, „Symona muzyki”, „Rodnych žyawaŭ”, „Wodhulla”, „Nowaje ziamli”, „U Paleskaj hłuŭ” i inš.—Jakuba Kołasa.

Maksima Bahdanowiča, čalawieka wy-sokaje adukacyi, paeta i filozafa ŭ adnej asobie, za rymala panujučaja ŭ tym čaśie na Uščodzie Eŭropy sfera symbolizmu. Wypładam hetaha karotkaha zatrymańnia jość cudoŭnaja jahona poema „Weronika”.

Adnak, Maksim Bahdanowič nie asta-waŭsia doŭha symbolistam, — jak hetaha chočuć usie, aprača Antona Nawiny i Sta-nisława Hrynkiewiča, našyja literaturnyja krytyki, — jon stupiŭ daŭš u krainy najda-skalaniejšaha poetyckaha tworstwa, u kra-inu *akmeizmu*. Maksim Bahdanowič jość čystaje krywi *akmeist*. Jon dapiaŭ *akmenu* (wiaršyni), bo čuŭ u sabie siłu dapiać jaje. Tolki lutaja śmierć, skasiŭšaja ŭ 27-ym ho-dzie jahonaha žyćcia, wyrwała poeta z kr-

iny najwyšejšaha tworstwa, z krainy akme-izmu.

U wyniku tworčaje pracy niaboščyka Maksima Bahdanowiča wytwarjałasia ciapier celaja škola jahonych paśladoŭnikaŭ, da ja-koje naleŭć charaktaram swajho tworstwa: Natalla Arsieńniawa, Ul. Žyka i Duboŭka. Hetaja škola reprezentuje toj kirunak u bi-elaruskaj literatury, jaki literaturny krytyk Anton Nawina nazwaŭ kirunkam *šukańnia krasy i twareńnia dzieła krasy*.

Ciarnisty šlach bielaruskaha nacyjanal-naha adradžeńnia nie astaŭsia biaz uplywu ŭ bielaruskaj literatury. Našyja poety i piś-mienniki wyšaŭšy z pracownych čataŭ bi-elaruskaje wioski i miesta stali na čale na-cyjanalnaha i sacyjalnaha wyzwańnia swaj-ho rodnaha Narodu i swaim literaturnym tworstwam papaŭniajuć i rodzić nowyja siły ŭ bielaruskim Narodzie, siły nieabcho-dnyja da zmahańnia za Wolu Bielarusi. Na hruncie zmahańnia za Wyzwańnie daŭno wytwarjaŭsia, ciapier panujučy, kirunak u bielaruskaj literatury, jaki wyšpomienny naś literaturny krytyk—Anton Nawina—naz-waŭ kirunkam *baračbanym*. Hetaj kirunak stwaryŭ školu paetaŭ i piśmiennikaŭ, jak-u jo možna nazwać: *školaŭ nacyjanalnaha i socyjalnaha wyzwańnia Bielarusi*.

Na čale hetaje školy jduć dwa našyja narodnyja pieśniary: Janka Kupała i Jakub Kołas.

Kirunak nacyjanalnaha i socyjalnaha wyzwańnia Bielarusi jość ciapier panuju-čym u bielaruskaj literatury.

F.

Z pieśnią młodości.

Praz sumny i šery
Rad ciałkich niauzhod,
My poŭnyja wiery
Idziom u páchod.
Idziom z wolnym kličam:
„Hej brat nie stahni,
Z badiornym abliščam
Da sonca chahni!”
Skujom, pabudujem
Stalnyja rady;
Žyćcia nie škadujem,
Damo zaŭsiady.
Jak tolki pakliča
Narod, my pajdziom,
Niachaj na nas liča,
My ūsio addadziom
Za ščasćie i dolu
Swaje starany.
My lubimo wolu,
My woli syny.
Dyk śmieła j wiasioła
Ciemru raźwiejem,
My iskry naukoła
Wietram razsiejem.
Ściahoju irdzistaj,
Tudy z usich sił,
Dzie kraskaj ahnistaj
Ćwicie niebaschil.

A. Bartul.

Z Niezależnej Litwy.

Litoŭskija hazety ab spory z Polščaj. — Nowaja skarga Litwy Ź Libu Nacyjaŭ. — Aryšt hienaraŭ Plechawičyusa. — Handal Litwy.

— Jak wyrašć Liha Nacyjaŭ Polska — Litoŭskuju sporku? Heta pytańnie niepakoić abiedźwie zacikaŭlenyja starany. Litoŭskija hazety pišuć, što Litwie bajacca niečaha. Udziel u sesii Lihi Nacyjaŭ woźmie 13 dziarżawaŭ aprača Polščy. Polšču buduć padtrymliwać tolki Francyja i Rumynija. Anhlija-ż, pišuć litoŭskija hazety, siońnia ūžo nie žaŭiajacca pryakielkaj Polščy. Italija padobna woźmie calkom staranu Litwy, Niemiečcy taksama. Aprača-ż hetych wialikich dziarżawaŭ, udziel u hetaj sesii buduć brać i mienšyja dziarżawy, jak Holandyja, Finlandyja, Kuba, Kolumbija, Čyli i dr. Woś hetyja mienšyja dziarżawy dahetul zaŭsiody na hruncie Lihi Nacyjaŭ išli darohaj sprawiadliwaści i niama pryčyn dumać, što jany swajo stanowišča źmieniac. Dyk pišuć dalej hazety, možna być peŭnym, što Litoŭska-Polskaje pytańnie buduć wyrašana sprawiadliwa, h. zn., što Litwa nia buduć pakrydžanaj.

— Uminułym tydni Waldemars wysłaŭ jašče adnu skarhu Ź Lihu Nacyjaŭ na Polšču. Nowaja skarha wyličaŭe tyja samyja fakty praśledawańnia Litoŭcaŭ polskim uradam, jak i daŭnaja. Ale ū nowaj skarzie jašče Waldemaras prosić Lihu Nacyjaŭ žwiarnuć uwahu na toje, što Piłsudski choča żhurtawać litoŭskich emihrańtaŭ, dy daŭšy im pomać arużžam i ūsím čym puścić ich proci Litwy i što tut peŭnie nie abojdziecca i biez wajskowaj pomaćy z boku Polščy. U kancy skarhi prosićca Lihu Nacyjaŭ acanić stanowišča Polščy Ź adnosinach da Litwy, jakaje žaŭiajacca nia jnakš, jak zachopnym.

— U Koŭnie aryštawany šef hienaralaha štabu wojskaŭ hienaraŭ Plechawičyus, jaki byccam akažaŭsia zdradnikam i byŭ u tajnaj zmwowie z polskim, wajskowym ūladami.

— Nia hľadziać na niespakojny palityčny čas, wonkawy handel Litwy idzie i raźwajajacca swajej darohaj. Asabliwa Litwa śmat wywozie zahranicu lonu i lnianaha siemia. U minułym miesiacy wywiezien na było Ź Anhliju lonu na 7 tysiačaŭ lituŭ (kala 4 tys. ačaŭ dalaruŭ) i na 3 z palowaj tysiačy lituŭ siemia. Wywaz u nastupnych miesiacach pawinien pawiacycca, bo lona wy sezon (čas) jašče Źapraŭdzie nie pačaŭsia. Taksama z prychoadam zimy i sanaj darohi maje pawiałycca wywaz drewa.

Z Polščy.

Sojm i Senat raźwiazany. — Blok nacyjanalych mienšaŭciaŭ. — Maršaŭkoŭski sud nad pasłom Karfantym. — Polskija partyi na wybary. — Nota polskaha ūradu. — Pamior wydatny polski piśmiennik.

— 28 minułaha miesiaca wyšaŭ dekret Prezydenta Rečypaspalitaj Polskaj ab raźwiazanńi Sojmu i Senatu z pryčyny Źplywu terminu, na jaki jany byli wybrany. Kali buduć abwieščany nowyja wybary, jašče niawiedama. Pawodle kanstytucyji ūrad maje 7 dzion ad raźwiazanńia Sojmu na abwieščanńie wybaraŭ, tak, što treba čakać u najbliżejšych dniach rasparadžeńnia ab wybarach.

— U Wařawie ūsio adbywajacca narady miż Bielarusami, Ukraincami, Litoŭcami, Žydami i Niemcami nad stwareńniem bloku nacyjanalych mienšaŭciaŭ na nadchodziačyja wybary, choć jašče narady nie zakončany, ale blok napeŭna buduć stworany,

bo intareasy niapolskich narodaŭ u Polskaj dziarżawie wymahajuć supolnaha frontu Ź takich sprawach, jak wybary.

— Wiedamy endecki pasol Karfanty, „wydawiec i Źlaśnik brudnaj endeckaj hazety „Rzeczpospolita“, byŭ addadzienny pad maršaŭkoŭski sud u Sojmie. Hetymi dniami maršaŭkoŭski sud zakončyŭ sprawu Karfantaha i wydaŭ asud, što Karfanty budućy pasłom nie zaŭsiody Ź swajej dziejnaści trymaŭsia linii honaru i česći i što nať jość prastupki proci prawa, jakich jon dapaściŭsia Ź sprawach Šlonskaha banku Usie niačestnyja pastupki Karfantaha datyčać spraŭ hrašowych.

— Jakimi hrupami pojduć polskija partyi na wybary, siańnia wyrazna skazać trudna. Zaznačajacca adnak ūžo niekatoryja pryncypowija ryski ab haloŭnych Źahierach. Haloŭnym čynam aznačajacca 3 Źahieri: endecki, piłsudčykaŭ i lewicoŭcaŭ. Endecki Źahier chiba na hety raz iznoŭ buduć Źsa bie Źmiašćać endecyju i chadecyju. Abiedźwie hetyja partyi siańnia śmat aslablenyja. Ad endekaŭ śmat elementaŭ addzialiasia da manarchistaŭ, a z chadecyji častka z byŭšym pasłom Mianoŭskim adyšla da Źahieru piłsudčykaŭ.

— Witas jašče niawiedama, ci pojdzie razam z endekami ci nie. Manarchisty razam z usimi bujna abšarnickimi hrupami skarej, što pojduć razam z Partyjaj Pracy Ź Źahieru piłsudčykaŭ, bo kali razhledzić Partyju Pracy, to pabačym, što jana taksama składajacca z abšarnikaŭ, i tych ludziej, jakija wysli z Wyzwaleńnia, bo nie zhadžalisia na padziel dwaroŭ dla sialan. Dyk čamuż im razam nia jści? Usie-ż swajej Siudy-ż da hetaha Źahieru pryłučacca i ūsie hrupy, jakija paadychodzili ad apacyjnych partyjaŭ i pierajšli Ź bok uradu, jak hrupa chadekaŭ Mianoŭskaha, hrupa Bojki z Piasta, lewyja N. P. R., hrupa Wyzwalencaŭ, što pryłučyliasia da Partyi chłopskaj, nu j sama Partyja chłopskaja skarej, što nia pojdzie z lewicaj, a z piłsudčykami. Źahier lewicy haloŭnym čynam złożycca z P. P. S. i Wyzwaleńnia. Jak pojduć na wybary hrupy skrajnaj, blizkaj da kamunizmu lawicy, jašče niawiedama.

Hetkaja kambinacyja Ź samaj Polščy, a na našych ziemlach niekatoryja polskija partyi pryduwali jnakšuju kambinacyju. Ab hetym hladzi Ź addziele „z Kraju“.

— Polski ūrad, z pryčyny niedalokaj sesii Lihi Nacyjaŭ, starajacca padhatawać hrunt, kab wyhrać sprawu Ź spory z Litwoj. Dzieła hetaha polski ūrad razasłaŭ da Źsich dziarżawaŭ, z jakimi padtrymliwaje dyplomatyčnyja adnosiny, notu (piśmo), u jakoj zajaŭlaje, što Polšča zaŭsiody imknułasia da naładžanńia dobrych adnosinaŭ z Litwoj i tolki Litwa nie chaciela z Polščaj pahadziacca. Dalej u hetaj nocie zaklikaajacca ūsie dziarżawy, kab pastaralisia wyrašć Polska- Litoŭskaje pytańnie takim čynam, kab byŭ žniesieny stan biezaružnaj wajny, dahetul istnujućy miż Litwoj i Polščaj.

— Na dniach pamior adzin z najwydatniejšych polskich piśmiennikaŭ Pšybyšeŭski Ź wieku 60 hadoŭ. Imia Pšybyšeŭskaha dobra wiedama nia tolki Ź Polščy, ale i zahranicaj.

Z zahranicy.

Italijanska-Albanski čaŭrus. — Śmierć dyktatara Rumynii Bratianu. — U piaredadni sesii Lihi Nacyjaŭ, trywożny nastroj u Eŭropie. — Sawiety Ź roli abaroncaŭ spakoju. — Niemiečcy na buduć baranić sprawu Litwy.

— Italija ni zašto nia choča Źstupić swaich Źplywaŭ na Bałkanach. I woś, jak-by Ź adkaz na palityčny čaŭrus Francyji z Juhasławijaj i Hrecyjaŭ, Italija padpisała z Albanijskaj dahawor ab hetkim samym palityčnym čaŭrusie. Usio heta wielmi dobra, ale adna reč zaniepakoiła Juhasławijaju: u Italijanska-Albanskim dahawory wyrazna skazana ab uzajemnaj wajskowaj pomaćy Ź wypadku wajny i to byccam možna dadumacca, što tut mowa ab wajnie z Juhasławijaj. Woś Juhasławija aburylasia i choča žalicca Ź Lihu Nacyjaŭ. Tym-bołš, što chodzic čutki, byccam da Italijanska-Albanskaha palityčnaha sajuzu należyć tajna i Wenhryja, jakaja nijak nia moža adžaleć utraty sławianskich ziemel, katoryja kaliś da jaje naležyli.

— Hetymi dniami pamior wydatny Rumynski palityk Jan Bratianu, jaki mroha hadoŭ kirawaŭ palitykaj Rumynii. U apošni čas Bratianu byŭ faktyčna poŭnym dyktataram Rumynii. Śmierć Bratianu wypała Ź wielmi krytyčnym časie, Ź časie, kali idzie wostraja barabha za Źladu Źnuty dziarżawy. Ciapier na čale rumynskaha Źradu staŭ plamieńnik pamioršaha Wentil Bratianu, jaki zjawiŭ, što linija jahonaj palityki buduć taja samaja, što i pamioršaha. Nichto adnak nia wieryć, kab małady Bratianu mieŭ takuju „silnuju ruku“, jak nia-bošćy. Spadziajacca, što hrupy apacyjnyja ciapier lohka prawidłaŭ swaje plany. Chacia prawadry apacyji zjawiłi, što — padkul nia buduć zakončana sprawa dziarżaw-

naha biudžetu — jany wystupać proci Źradu nia buduć, adnak usio-ż-taki ličać hety Źrad časowym i Ź swaim časie buduć damahacca jaho źmieny.

— Staim u piaredadni čarhowaj sesii Lihi nacyjaŭ, jakaja maje pačacca jkala 15 h. m. Na hety raz Liha Nacyjaŭ buduće zmušana razhryć čwiordy harech. Pawinna buduće zdać ekzamen, ci darasła da taho, kab mirnym sposabam wyrašć miżdziarżawnyja sporki pahražajučyja spakoju Eŭropy. U Eŭropie trywożna. Sprawy Litoŭska-Polskija, Juhasławianska-Albanskija i sprawy Rumynii byccam unutranyja, adnak majuće wialikaje wonkawaje značeńnie i mohuć končycca tym, što jznoŭ buduće padniata arużža niepaśpieŭsaje jašče absochnuć ad krywi. A tut jak na śmiech na čale paradku dziennaha nastupajučyja sesii Lihi Nacyjaŭ staic sprawa Źzmacawannia suświethaha spakoju praz ahulnaje razaružeńnie.

Ci mahčemy arużny kanflikt u Eŭropie? Chiba, što tak. Biazumoŭna, sporka miż Litwoj i Polščaj buduće wyrašacca na hetaj sesii Lihi Nacyjaŭ, adnak chodzic trywożnyja čutki, što Piłsudski Ź parazumieńni z Litoŭskimi emihrańtami padhataŭlaje arużny pachod na Litwu, kab skinuć Waldemarsa i Źstanawić urad, jaki-b naładziŭ dobryja adnosiny z Polščaj. Niadaŭna-ż adbytaja Ź Wilni konferencyja Piłsudskaha z roznymi ministrami, polskim pasłom u Sawietach Patkam i litoŭskimi emihrańtami, a tak-ža niadaŭny žjezd hetych emihrańtaŭ u Ryzie — dajuc padstawu dumać, što čutki ab pachodzie Piłsudskaha na Waldemarsa nia wysany z palca.

Što-ż da Albani i Juhasławii, to widać, što trywohi Juhasławii nie darmawaja. Stajajacca za plačami Albani Italija nijak nia moža spynić swajho apetytu na susiednija ziemli Sławincaŭ, należačyja da Juhasławii. Musolini nať nia skrywaje, što imkniecca da razžyreńnia Italii.

Rumynskija sprawy niby Źnutranyja, bo niby moža wyniknuć tolki chatnija wajna. Ale treba pamińć, što Rumynija nachapala čużych ziemel i woś ci nie zachocha nasialeńnie hetych ziemel, da jakoha nielha skazać kab rumynski ūrad adnosiusia paludzku, skarystać z chatnich nieparadkaŭ dziarżawy i adarwacca ad jaje. Jasna, što Ź takim wypadku biez arużža nie abojdzicca.

Usie hetyja sprawy mohuć wyklikać kryzys miżnarodnaj palityki Eŭropy. Litoŭska-Polskaje pytańnie nia moža nia być wyrašana, ale jak jaho wyrašć? Pry tym-ža padtrymliwać Litwu peŭnie buduće Italija, a Polšču Francyja. Za plačami-ż Juhasławii i Albani taksama staic Francyja z Italijaj. Ale nas nia stolki cikawić, jak pahodziacca miż saboj hetyja dziarżawy. Našu Źwahu zajmaje druhoje. Usie hetyja sporki jašče raz zmušajuc kiraŭnikoŭ suświetaŭ palityki pierakanacca, što siańniašniaja hrancy, asabliwa na Źschodzie Eŭropy, — nienarmalnyja. Hety fakt Liha Nacyjaŭ na śniežniawaj sesii pawinna buduće Źziać pad uwahu i niejake hetu sprawu wyrašć, bo jnakš pahroza arużnych wystupeńniaŭ buduće wisieć nad Eŭropaj padaŭnamu.

Adnym slowam na ciapier Liha Nacyjaŭ pawinna buduće zdać ekzamen, ci darasła da roli miżnarodnaha sudu, jaki buduće wyrašać miżnarodnyja sprawy nowym sposabam abapiortom na spakoi i sprawiadliwaści i na zaŭsiody zastupić daŭny sposab wajny.

— Sawiety na ūsie dahetulašniaja pazicyi Eŭropy ab razaružeńni adkazwali, što jany razarużyccca nia mohuć, bo imknucca da suświetaŭ rewalucyji. Ciapieraka ni z taho ni z siaho sami žwiarnulisia da Lihi Nacyjaŭ, što j jany chočuć pryniać udziel u pracach Lihi nad razaružeńniem. Što Sawiety pačynajuć adkazwacca ad wyklikańnia suświetaŭ rewalucyji — heta nam nia nowa, ale što jany pačynajuć ať tak zalhrywać z eŭrapskaj buržuazijaj, dyk heta trochi dziŭna. Widać patreba pazyčaćnia hrošy — silniejšaja ad pryncypaŭ kamunistyčnej palityki! Wystupili jany tak-ža Ź roli abaroncaŭ spakoju i Ź Litoŭska-Polskaj spory. Nadawiaćy Polski ūrad atrymaŭ ad ich notu (uradowaje piśmo), što Sawiety nijak nia mohuć zhadziacca, kab Polšča arużna wystupiła proci Litwy. Choć heta nota Źtrymana Ź wielmi przywaitym i spakojnym tonie, adnak miż radkoŭ možna wyčytać, što kali-b Polšča Źziałasia za arużža, to Sawiety spakojna na heta hladzić nia buduć. Padobnaja nota wysłana Sawietami tak-ža i Ź Litwu. Litwie Sawiety radziać pajści na Źstupki Ź adnosinach da Polščy i spynić hetyja naprużanyja z Polščaj adnosiny. Zahranicnyja hazety pišuć ab hetych notach, što jany nijakaha bołš značeńnia nia majuć, jak tolki pakazać swietu, što Sawiety dbajuć ab spakoi i hetym samym mieć kozyr na sesii Lihi Nacyjaŭ.

— Niemiečcy na wielmi cikawicca sporkaj miż Polščaj i Litwoj. Sawiecki dyplamat Litwinoŭ, jaki zastupaje Čyčeryna, pryjechaŭ u Niemiečcy na naradu. Niemiečcy na byccam choča Źzhodnić swajo stanowišča z Sawietami Ź Litoŭska-Polskim spory i zdajacca, što abiedźwie hetyja dziarżawy buduće baranić intaresaŭ Litwy Ź Lizie Nacyjaŭ.

Z kraju.

Wybarnyja kambinacyi polskich partyjaŭ dla našych ziemel krychu nakšyja, jak dla samaj Polščy. Tut Palaki čużyj wielmi słaby hrunt pad nhami imknucca da supolnaha frontu. Pieradusim pojduć razam na wybary tyja polskija partyi, jakija apirajacca nie na abšarnikach, a na pracownych masach, bo tady, kali abšarniki našych ziemel — budućy Palakami — addaduć hałas za swaje polskija partyi, to z pami-ż bielaruskich pracownych masaŭ, kali chto i addaść swoj hołas za Palakaŭ, to tolki atumanieny i abmanieny tymi, jakim chočycca prajści Ź Sojm bielaruskimi hałasami. Dyk woś, kali Ź Polščy lewicoŭcy tworać asobny Źahier i nia jduć razam z Piłsudčykami, to tut Wyzwalenicy, byccam nať proci žhody swaich centralnych Źladaŭ, lučacca z lewicowymi hrupami Piłsudčykaŭ i žbirajacca iści na wybary pad kličam krajowym i byccam u imia abarony sialanskich intaresaŭ. Siudy dalučajacca i „našy“ „Umia-stoŭšćyki“. P. P. S.-y zdajacca, što pryłučacca da hetaha nia buduć.

U prawych-ža polskich partyjach buduće adbywacca barabha za Źplywy na abšarnikaŭ. Prawyja hrupy z Źahieru Piłsudskaha (wilenskija manarchisty, dyj Partyja Pracy) buduće staracca adciahnuć abšarnikaŭ ad endecyji. Hetyja hrupy wiedajućy, što bielaruskaha sialanstwa za saboj nie paciahnuć, usiu swaju siłu skirujuć u bok abšarnickich elementaŭ. Ale endeki nie ahrańcaacca abšarnikami. Jany buduće staracca praz polskich ksiandzoŭ zdabywać sabie masy Bielarusaŭ-katalikoŭ. Adnak kali heta i pry daloka mienšaj świadamaści Bielarusaŭ-katalikoŭ u minułych wybarach im nie Źdalosia, to ciapier tymbolš niaŹdasca.

Nowyja aryšty. U Maładečnie aryštawana 9 asob pad zakidam należańnia da kamunistyčnej partyi Zach. Bielarusi. Usie aryštawanyja Bielarusy.

Jak u Žodziškach. Palicyja aryštawała Ź Haduciškach Świancianskaha pawietu 5 Litoŭcaŭ, jakija zmahalisia za rodnuju swaju mowu Ź Haduciskim kaściele.

Roznyja nawiny.

Turki buduće pišać łacinkaj. Jak wialikaje praktyčnaje značeńnie maje łacinski šryft, dakazwaje choćby nastupny fakt. Turrecki Źrad abwieściŭ łacinku šryft uradowym, a dahetulašni arabski šryft buduće Źżywany tolki Ź žyćci przywatnym. Turki ero-peizujacca.

9 uhodki abwieščanńia niezaležnaści Łatwii. 18 halistapada Łatwija światkawała 9 uhodki abwieščanńia niezaležnaści Łatwiskaj respubliky.

Mieusia być byccam zamach na žyćcio Piłsudskaha. U Wařawie Źlady aryštawali staršyniu Sajuzu Halerčykaŭ Eustachiewiča, jaki byccam mieŭ zahranizawać zamach na žyćcio Piłsudskaha.

Z Wilni.

Łoŭla mandataŭ. Jak my Źžo pawiedamli, hrupa piłsudčykaŭ, Wyzwalencaŭ razam z Umias-toŭšćykami sklikali žjezd bielaruskaha sialanstwa na 27 minułaha miesiaca Ź Wilni. Žjezd hety adbyŭsia i pakazaŭ, što našaha sialanina siońnia Źžo nia lohka wadzić na pawadku rozných abmanaŭ i abiacankaŭ. U nastupnym numary „Krynicy“ my šyrej abhaworym hety žjezd.

Wažnyja narady. U minułym tydni žjechałisia Ź Wilni marš. Piłsudski, roznyja ministry, hienaraŭ, a tak-ža zahranicnyja pasly Polščy: u Sawietach — Patek i pasol u Ryzie — Łukašewič.

Usio heta načalstwa adbyło pry Ździele miascowaj wyšejšaj administracyi niekijaj wažnyja narady, jakija trywali cely dzień.

Polskija hazety danosiać, što prahramaj žjezdu byla sprawa sporki z Litwoj. Zahranicnaja-ż presa piša, što hety žjezd byŭ demonstracyjaj proci Waldemarsa, bo čamu jon napryklad nie adbyŭsia Ź Wařawie, a tolki Ź Wilni? Tym bołš, što Piłsudski budućy Ź Wilni „zaapiekawaŭsia“ litoŭskimi emihrańtami.

Zaraznyja chwaroby Ź Wilni. U hetym tydni zachwaręła Ź Wilni na wospu 8 asob, na tyfus — 6, krywaŭku — 3, skarlatynu — 43, dyfteryt — 4, wodru 72, zawuśnicu 1 i na suchoty 25 asob.

Padaražela skura. Skura na boty apošnimi dniami padaražela, a mianoŭna: padešwy i padašwy 10 hr. na kilohramie, miahkaja na wiarchi ad 3 da 5 hrošaŭ na kilohramie.

Ceny Ź Wilni. Žyta 6 zł. 50 hr. pud; pšanica 7 zł. 25 hr.; jačmien 6.50, awios 6.50, sałoma 1.50, siena 1.80—2 zł., bulba 2.50, kapusta 3.25, salanina 4.50 zł., sala (zдор) 5 zł. zł. sala topłanaje 5.20 zł., masła niesalonaje 9—9.50 zł. za kg., masła salonaje 7—7.50 zł., małako 50 hr. litr, śmiatana 2.50 zł. litr.

Can a dalaruŭ i zołata. Dalar — 8,86—8,85 zł., 10 złotych rubloŭ — 47,50—47,40 zł.

HRAHADZIANIE!

ZAPISWAJCIESIA U B. Ch. D.!

Wypiswajcie, čytajcie i pašyracie

„Bielaruskiju Krynicu“!

DA NAS PIŠUĆ.

ŻANDAR U SUTANIE „URZĘDUJE”.

Żodziški, Wialejskaha paw. Niadauna naš, wiadamy z šalonaj nienawiści da Bielarusau, ks. Dronič zawioł u parachwii nowy fest. Sabralasia nia mała ludziej, kab addać čeść na Źarčystaści Maci Bożaj Wostrabramskaj i zapiając pieśniu „Wostrabramskaja Maci Boża”. Jak tolki pačalaśia polskaja nawuka, ludzi mała jaje rozumiejućy, pačali wychodzić z kaścioła. Hetym ludzi tak-ža, wiadać, chacieli wykazać swoj protest proti kasawannia rodnej mowy i nakidywańnia żużoj. Uwidzieuśy heta ksiondz przykażu zapiorci kaściol i nikoha nia wypuskać, a sam pajšoŭ prahaniać ludziej, što stajali pad dźwiaryma. Ludzi na-śy, jako wiadama, kaliści nia spużalisia i kulamiotau, dyk što im značycca histeryčny kryk Droniča, choć-by toj kryčaŭ z pienaj na wusnach? Wiarnuśia ksiondz u kaściol i dawaj laić tych, što wysi, jak heta jon zaŭsiody maje zwyčaj lajać jak šawiec. „Kali chto—każa—maje patrebu wyjści, niachaj idzie praz zakrystyju”. Nie paśpieu jon heta skazać, jak bolšaść prysutnych pačuła hetu „patrebu” i pasypała na dwor. Tak našamu załadzielaŭ šowinistu i nie udałośia Źytramać ludziej u kaściele nia hľadziaćy na toje, što i maroz na dwore na hety raz byŭ sajużnikam ksiondzowym. A daunie, bywała, kali ks. Dronič hawora nawuku pabielarusku, to prykazwaŭ šwajcaru pračyś-čać darohu wychodziaćaj ślachcie, a tut, brat, hwałtam, choćyś-niachočyś, słuchaj Bielarusie, ab čym hawora twoj „nienahladny” ks. Dronič!

Ale heta jaśče nia Źisio. Zławił ksiondz adnaho chłopca, jaki wychodził z kaścioła, dy da jaho:

— Ty kudy?
— Nie rozumiem papolsku.
— Nie wychadzi z kaścioła, bo dam u mordul!

Chłapiec adnak uciok. Nieśpar adbyuśia pry začynienych dźwiarach, a toj, chto byŭ, raskazwaŭ, što ksiondz na nawucy z niawinnaj śwajcaru każa, jak treba bliźniaha lubić, za zło dabrom adplačywać.

Skażycie, dobryja ludzi, kali nad nami končycie Ździeć hetaha Ździełchaha kamedyjanta, što honić kulakom na polskuju nawuku?

Pakryūdžanyja.

FATAHRAFIJA NAŠAHA WOJTA.

Smarhonskaja hmyna. Jak i Źisiody, dzie nia ma paradku, taksama i my majem wojta. Pryjechaŭ jon da nas taki cichy, skromny i chudy. Jak tolki u nas pabył, nabraŭ aprača sala i adwahi. Času wolna-ha, jak nia śpić, maje dawoli. Woś raz, skončyŭszy swaju ciażkaju pracu (mocna chrapieć jak śpić), dawaj dumać usimi mazhami adrazu: z čaho jaśče možna Źiać padatak? Nia moh jon ničoha prydumać. Ale-ż ad čaho joś u nas radnyja? Tyja wojtu i paradziłi, kab uwaści padatak darožny. I pasypalisia nakazy. I to nie aby jakija! Pa 30 zł. z učasťka adrazu! Nu, dumajem, hrośy nie paśkadujem, ale buduć darohi ludzkija. Jak pa stale pajedzieś!

Aż ciapier akazaśia, što naš wojt choć, praūda, i naprawiŭ, ale... nia tak, jak treba. Nu, my na jaho nia nadta i hniewajemsia, bo-ż kabyla na 4 nahi i to časam paklypieć, a čalawiek majučy adny mazhi, choć i wojtaŭskija, usio-ż taki mylica moža. Urećcie i ab darozie nie zabytuśia. Nie padabajecca nam wielmi tolki adna reč. Bywała napatkajeś hlybokuju kałdobinu na darozie—Źiaŭ dy abjechaŭ. A paprabuj, brat, ciapier abminu, kali wojt wykapaŭ rawy la darohil!

Adnym słowam, nia možna skazać, kab darohu paprawiŭ. Ale zatoje wojt sam paprawiŭsia. Dobra i heta. Aż hlanuć mi! Naśy chłopcy Źio paśpieli i wierśy prydu-mać:

Woćy salam zaplyli,
Jak i nia byli.
A wojtaŭski nos
Tak-ža u sala Źios.
Čub chmielam wijecca,
Bruch kisialom trasiecca.

Ci-ż drennaja fatahrafija? Kab byŭ-by dźiaŭčynaj—zakachaśia-b!

Biedny.

ŠKODNY PRYBŁUDA.

w. Kulhai, Prazarockaj wol., Dźis-nienskaha pawietu. U wiosku Kulhai przy-błodził nia wiadama adkul niejki Klipacki. Maję jon matku, bratoŭ, ale pracawać z imi nia choča, a chodzić za chatach dy Źisio pytaje, sam dobra nia wiedajućy čaho. Naj-balej jon zachodzić u tyja chaty, dzie żywuć świadomyja Bielarusy. Wychodziaćy adtul żybkim krokam śpiaćyć jon u m. Prazaroki da polskaha Źiadaćca P. P. i wyliaje jon tam rożny brud na naśyach świadomych Bielarusau, u jakich paśia hetaha adbywajucce rewizii dy badañni.

U minuloj miesiacy sioletniaha hodu hety Klipacki chodziaćy pa Kulhajach pra-dawaŭ rewalwer kulhajanskim chłopcam za 60 złot. Tyja dobra wiedajućy Klipackaha hnali jaho won. Tady Klipacki pajšoŭ u fal-warak Stalmachowo da Časlawa Strałkoŭ-skaha, jaki j kupiŭ u jaho rewalwer za 20 złotaŭ. Adnaka jon doŭha nie ka-rystaŭsia z jaho: pryjechała na-zaŭtra pa-licyja i adabrała Ź Strałkoŭskaha rewalwer, zrabila pratakol dy Ź sud. Dyk woś, braty sialanie, wyścierahajciesia hetkich przybłudaŭ Klipackich!

H. J.

HROZNY KAMANDANT.

w. Kucawićy, Aśmiansk. paw. Joś u nas kamandant palicyi, jaki, wiadać, staraju-čysia pierad swaim načalstwam, lezie z sku-ry won, kab najści niejkuju przyćepku da na-śaha čalawieka. Pierajmaje jon ludziej na darozie, kali jeduć, dy hľadzić, kab koŭ, ba-rani Boża, nia byŭ zakleżany nie za tyja kolcy. Kali što akażacca nie pa jahonamu, dyk hety samawolnik reža lejcy, što i zrabiti nie adnamu čalawieku. U wioscy Chwiedzie-wiach pierawiaruŭ kamandant niekalki zru-boŭ ad studni zatoje, što nia nowyja, dy nie śalawanyja.

My tut rozumiem, što palicyja pastaŭ-lena pilnawać spakoju i paradku, ale kali Źiady Źuwažuć, što razwaračywańnie zru-boŭ i rezańnie lejcaŭ należyć da rableńnia pa-radku, dyk dziakujem za taki paradak! Aboj-dzimsia bieź jaho! A tymčasam było-b pa-żadana, kab toj, kamu treba, Źiarnuŭ uwa-hu na samawolu hetaha jahomaścia.

N. N.

BIELARUSKI SPEKTAKL.

w. Raśa, Źodziśnaj hmyny. Pawodle przykasi — lepś pozna jak nikoli, napišu ja pra naš spektakl. Niadziela 9. X. 27 h. u wioscy Raśle buduće pamiatnaja. U hety dzień adbyuśia tut pierśy biel. spektakl, który byŭ ładžany Źodziśnym Hurtkom Biel. Inst. Hasp. i Kultury. Zhu-lany byli dźwie pjeski: „Michałka” i „Čort i baba”. Choć scenka była niewielikaja, utrudniała ihru na scenie, adnak naśyja ar-tysty tak bojka zhułali, što nadta Źisie byli zdawoleny. Dosyć wialikaja sialanskaja cha-ta nie mahła pamiaćci hľadzielnikaŭ, ko-trych było naŭ i z dalekich miastowosćciaŭ. Spadziajomsia, što Ź skoraści jžnoŭ da nas zawitajuć hetyja artyści, bo naša wioska čysta bielaruskaja; interesujecca rodnaŭ scenaj, a jaśče kab na scenie była i pieśnia biel-a-ruskaja (jak heta i ciapier miełasia być, ale z niejkich tam przyčyn nia było dazwołu na pieśni), dyk duža byli by hetym rady.

Raslaniec.

NAŠ P. STARASTA I JAHU LUDZI.

m. Łuźki, Dźisnienskaha pawietu. U našym pawiecie pasadu starasty zajmaje wia-liko abśarnik pan M. Stanišeŭski, majontki jakoha Ź Lepelśčynie Ź Rad. Bielarusi. Ki-ruje jon pawietam jak swaim chwałwarkam; na koźnym kroku łamaje Źstawy, na škodu Bielarusam. Z nowych siabroŭ da pawiato-waha sojmiku 3 na pierśym pasiedźańni wy-klučyŭ zatoje, što jany byli kaliś u „Hra-madzie”, kali jana była lehalnaj. Wyklučanyja świadomyja Bielarusy. U lipni pry wybarach siabroŭ u wałasnyja rady i wojtaŭ — rabili-sia roznija machinacyi, kab abśarniki papa-li. Wojtaŭ bielaruskich, abo nie začwierdź-waŭ, abo prymuśaŭ da adstaŭki.

U niekatoryja wolaści naznačany woj-tami swaje Lepelśčanie, jak u Hlybokim, Šarkaŭščynie i Łuźkach.

Taho, što tut u našaj wolaści robicca, dyk i na wałowaj skury nia śpišaŭ. Pan starasta Stanišeŭski nie aśukaśia, kali na-začyŭ Źelihoŭskaha pisaram u Łuźki. Roz-nymi štukami prymuśany byŭ wybrany wojt Zejfert 27. IX paddacca Ź adstaŭki, na jaho miesca p. starasta naznačyŭ 16. X wojtam Čaprockaŭ, aŹ z Pastaŭ. Z pierśaha dnia służby nowaj wojt pačaŭ kidacca sialanski-mi hraśmami, zrabiti dla kiraŭnika školy cho-dniki ad kwatery da chlewa, dzie zapiorty karowa i świŭni. A tymčasam sialanin ad-maŭlaje swaim dzieťkam kawalka chleba, kab tolki zaplaćcić padatki. Pan Stanišeŭski naznačeniem Čaprockaŭa złamaŭ wałasnu-ju Źstawu, nie naznačyŭszy nowych wybaraŭ wojta i nie dapuściŭszy da spaŭnieńnia aba-wiazkaŭ wojta zamaścićciela jaho Janku Krasnadubskaha, jaki p. starastam 30. VII 1927 h. Nr. 4076/4117 začwierdžany.

Cikawa, ci wiedaje wajawoda, jak idzie haspadarka na Hlybockim chwałiwarku p. Stanišeŭskaha?

Michałka Todaraŭ.

DZIE SPRAWIADLIWAŚĆ?

m. Ikaźni, Brasłaŭskaha pawietu. U le-taśnim hodozie Ź miesiacy kastryčniku Ź haz. „Службовая Ніва” była źmieścana kares-pandencyja z m. Ikaźni. Było tam napisa-

na ab pracy siabroŭ hurtka Instytutu Ź Ikaź-ni i ładžani pradaŭleńnia Ź dni 10, 11 i 12 kastryčniku Ź m. Ikaźni. Z nia-stačy adpawiednaha budynku dla pradaŭle-ńnia, urad hurtka pastanawił Źiarnuucca da wojta Pierabrodzkaj wolaści, prosiaćy ja-ho dać dazwoł na budynak byłaj raśiej-skaj školy. Wojt uspomieniał wyśej wolaści jak chutka daŭ dazwoł tak chutka jaho i ada-braŭ. Tłumačyŭsia tym, što jon nia Źmocy dać dazwoł na ładžani pradaŭleńnia Ź tym budynku, bo budynkam zawieduje inżynier pawiatowy (tut nie abyślosia biaz „laski”: z boku našaj miestačkowaj „kulturnaj troj-ki”, — dwa wučyćiali i ksiondz). Nia traciacy-času Źrad hurtka Źiarnuŭsia da paw. inży-niera, ale jak wiadać i tut nie abyślosia biaz flirtu z boku „kulturnaj trojki”, bo pawiet. inżynier piśmom Nr. 1,091 adkazaŭ tak: „po-danie nie może być uwzględniene, z powo-du tego, iż budynek jest zupełnie stary i za-graža niebezpieczeństwem publicznemu”. Pa-biadawali my dyj paraŭyli choć kiśanioj rysknuć, ale pradaŭleńnie zladzić; z hetaj metaj i byŭ adramantawany dom hram. B. Wajciachowiča, u jakim i zladziłi pra-dstaŭleńnie, dy tak udała pamastacku Źisio zrabili, što Źsia publika nie mahła naluba-wacca z przyhožaści sceny, sali i zdolnaści hulni artystaŭ—amataruŭ. Čeść wam bara-čity z ciemraj!

Heta Źisio było daŭna, a ciapier bačym zusim inśaje. Zahadčyk školy polskaj u m. Ikaźni z hrupaj niaświdamych Bielarusau, ci jak ich u nas nazywajuć „salamianych palakaŭ”, ładzić spektakli (nu, wiedama polskija) u budynku byłaj raśiej-skaj školy. Dyk hdzie-ż sprawiadiwaść? Jak dla Bie-la-rusaŭ — to „grozi niebezpieczeństwo”, a jak dla Palakoŭ, dyk usio Ź paradku. Puha.

PRADWYBARNYJA RAZWAŻAŃNI.

m. Budślaŭ. Padčas wybarnej pracy Ź Sojm u 1922 hodozie i pa wybarach, my Bielarusy byli adnej družnaj siamjoj. Uwa-ż-na sačyli za kaŹdaj pramowaj i pracaj u Sojmie swajho paśia. My byli śčasliwymy tady, bo widzieli za saboj mocnuju, adna-lituju ścianu paśloŭ, jakija zhadna baranili rodnuju sprawu.

Z mamentu Źwiadzieńnia Ź Sojmi Senat swajho pradaŭničstwa, my adrazu paču-li siabie mocnymi.

Bielaruski Pasolski Klub baraniŭ hra-madzkija i palityčnyja intaresy Źsiaho na-rodu bielaruskaha, nie raźbiwajućy nas kla-sowa i relihijna.

Jak-ža sumnym recham pakaciłasia ka-liś da nas wiestka ab raźbićci Pas. Biel-ar. Klubu, który pierad adjeddam u Wařsawu, u Wilni, abiacau nam iści da kancu razam!

Hetak utwaryŭśajasia „Hramada” raz-la-mała našu wiosku, padziaila nas na waro-żyja klasy, u toj čas, jak my na wioscy Źisie sialanie i mety naśy adny.

„Hramada” narabiła i ciapier pamahaje rabić nowyja partyi, što wyhadna tolki na-śym woraham, a najwrażniějśaja nam spra-wa—nacyjanalnaja świadomaść nie skranuła-sia ad hetaha Źpierad, a skorej paśia Źrad, bo zamiast taho, kab razam čaho dabiwa-cca, my stali hryčysia i ciapier jaśče hry-ziomsia. Drenna buduće, kali Ź takoj atma-sfery my prystupim i da nowych wybaraŭ.

Dyk darahija sialanie, zwačcie na tyja pamyłki, jakija зроблены častkaj naśych-ža paśloŭ adychodam ad Biel. Pas. Klubu i jakija przyčynilisia da raźbićcia našaj jed-naści. Zrazumiejcie, što Biel. Pas. Klub joś našym i jamu adnalkowa darahija intaresy katalikoŭ jak i prawasłaŭnych, intaresy sial-an jak i rabotnikaŭ. Zrazumiejcie, što paśly Klubu—heta syny našaj wioski, heta naśy baračity i prawadyry, jakija nikoli nie zdra-dzili i nie zradziciaŭ naśych intaresaŭ (świadki hetamu—ich praca aktyŭnaja, pra-mowy i inś.).

Naśyja bielaruskija ksiondzy heta krasa i honar našaj bielaruskaj demokracji (ks. ks. Ad. Stankiewič, Hadleŭski, Cikota i inś.), bo heta zmahary, heta adny z pierśych adra-dźencaŭ. Dyk daloka nia Źsiaki Ź sutanie joś našym woraham! Naś narod nie adro-dzicca nie adradziŭszy swajej duśy, a duśa jaho adrodzicca tolki tady, kali za Źsiakuju pracu jon buduće bracca sa śčyraściu, brat-niaju luboŭju i z Boham.

Dyk zhurtujmasia nawokaŭ swajho Biel. Pas. Klubu i Chryścijanskaj Demokracji, a roznija siejbity zła i nienawiści, sprawa ci žlewa, buduće nam nia straśny.

Stabul Brasłaŭski.

w. Miedziuki, Brasłaŭsk. paw. Ciażka żywiecca našamu sialaninu. Što tolki ča-la-wiek troški padymiecca na nohi, to jaho za-raz jak doŭbniaŭ pa haławie adsadziać na-zad padatkami.

U wioscy Miedziukach joś haspa-dar Ihnat Abalewič. Woś pryjechał da jaho apisywać za padatki, a toj hoł jak sakoł. Nia ma čaho Źziać. Ni karowy, ni awiečki. Dyk apisali jamu astatniuju krošku siena.

Hladzić čalawiek na Źisio heta, serca ścisakajecca z bolu i dumajeć usio, kali he-ta my dačakajem lepśaj doli? Jurka B.

Praŭnyja parady.

J. R.

Pytañnie. Moj muž z maim bačkam ku-pili Ź 1909 h. ziamlu. Kupcuju zrabili na bačku, ale ziamloj Źladali razam. Muž moj pamior u 1919 h., pakinuŭszy syna i 2 dač-ki (adna pamiorla Ź 1926 h.). Bačka pamior u 1921 h., pakinuŭszy syna i 2 dački (adna wysła zamuŭ u 1924 h.); syn (moj brat) pamior u 1926 h., pakinuŭszy žonku i dźia-ciej. Žonka pamiorśaha nie daje ciapier mnie z dźiaćmi ziamli. Ci należycca mnie jakaja časć ziamli, kudy padawać i skolki buduće kaštawać?

Adkaz. Wam należycca 1/7 časć as-taŭśajsia pa śmierci bački niaruchomaj ma-jemaści, 1/4 časć ruchomaj. Padawać treba Ź Mirawy Sud („Sad Pokoj”). Pry pada-čy padañnia placicca 2 procenty ad cany pozwy, aprača koštaŭ na wyzaŭ staron i świdkaŭ (pa 50 hr. na asobu).

Wenskielu.

Pytañnie. Kudy mnie Źiarnuucca, kab nie placić majontkawaha padatku za časć ziamli, katoraja dastałasia bratu pry padzie-le i katoraj ja nie Źladaju?

Adkaz. Źiarniciesia da Źradu swajej hmyny.

Pyt. Užo 15 hadoŭ jak moj brat u Amerycy. Ci moža jon, kali wierniecca, Źziać ad mianie pałowu ziamli?

Adk. Kali ad śmierci Waśaha bački nie prajšo 10 hadoŭ, abo kali i prajšo 10 ha-doŭ, ale brat Waś prysyłać hrośy na has-padarku, abo Wy jamu pasyłali z haspa-darki—to moža. U praciŭnym wypadku nia moža.

Wypisywajcie i paśyrajcie „Bielaruskuju Krynicu”. Prysyłajcie hrośy na padpisku!

Naša Pošta.

Kuliku. U Wilni waŭch dakumentaŭ nia ma. A ci jany Ź Koŭni, ci Ź Raśiei — hetaha my nia wiedajem.

A. Huścy, Alf Ambrasewič, B. Piek-namu, I. Kandratowič, I. Pačopku. — Prośba spoŭnim.

A. Skaŭronku. Pierakłady razhledzim. Za-jawu waśu mahli-b Źziać pad uwohu tolki tady, kali-b wy byli peŭny taho, ab čym piśacie.

B. Kunc. Z motaryjaŭ skarystajem. Dzia-kujem.

Marozu, Źmieścim. Ihnatu Rymčonku. Prośbu Waśu achwo-t-na spoŭnim. Nichto nia moža zabaraniać čytać „B. Krynicu” i hrazić za heta turmoj, bo naša hazeta lehalnaja. Tolki ciomnyja, abo truśliwyja ludzi ba-jacca takich pahrozaŭ.

Januku Stacinie. Wierś nie padojdzie. Z pryslanych adrasoŭ skarystajem. Wielmi nam przyjemna wiedać, što wy zachopeny bielaruśčynaj. Čytajcie i paśyrajcie „B. Krynicu”. Kniźki bielaru-skija moža paślać kniharnia pa atrymañni hrośaŭ. Damahajciesia katalohu.

Źodziśnamu. Dziela taho, što Źio podobnaja kares-pandencyja źmieścana, Waś list skirawali Ź „Sial. Niwu”.

I. Cišonku. Praŭnych parad udzielim jak dojdzie Waś čarod.

Bu dźku. Nadrukujem.

Atrymana ad Maleckaha Fr. 2 zł.

Kutok śmiechu.

Uzlot samalotam.

— Praśu mnie skazać, što kaštuje pra-jezdka samalotam?
— Čatry załatoŭki.
— A ci nia moža być bilet za dźwie załatoŭki?
— Moža być — ale tolki Ź wadnu sta-ranu, u hary treba wysiadać.

* * *

Žonka: Usio tut joś majo, ad bializ-ny, aŹ da meblaŭ. Žywiom tak-ža za majo hrośy. Što-ż ty mieŭ—pakul sa mnoj nie aŹianiŭsia?

Muž: Spakoj, maja darahaja!

Padau M. P.

WYŠAŭ Z DRUKU

I PRADAJECCA

Bielaruski ilustrawany KALENDAR na 1928 h.

wydañnia Bielaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury.

Kalendar joś wielmi bahataha i roz-narodnaha žmiesťu z ilustracyjami (rysun-kami), na 10 arkušoŭ druk u przyhožaj roznakalornaj wokładcy.

Cana kalendara 1 zł. 70 hr. biez pierasyłki.

Zakazy przyimajucce Ź: 1) Kniharnia „Paho-nia”, — Wilnia, Zawalnaja 7, 2) Kniharnia St. Stankiewiča—Wilnia, Wostrabramskaja 2.